

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۳/۲۸

نویسنده: ن . جلیل زاد

بیداری مردم افغانستان در دوره مشروطیت از زندگی روزمره مردم تا سطح قانون گذاری

بیداری مردم افغانستان در دوره مشروطیت از زندگی روزمره مردم آغاز شد و تا سطح قانون گذاری و تغییرات سیاسی رسید

بیداری مردم افغانستان در دوره پیشرونده ای مشروطیت یکی از ژرف ترین لحظات تاریخ سیاسی و اجتماعی این سرزمین است، لحظه ای که آگاهی از دل زندگی روزمره برخاست، در کوچه و بازار ریشه دواند، و سپس به سطح قانون گذاری، عدالت خواهی و تغییرات ساختاری در دولت رسید .

این بیداری نه یک حادثه ناگهانی، بلکه یک روند تدریجی، مردمی، و مبارزاتی بود که از رنج های مشترک، آرزوهای مشترک، و مقاومت مشترک تغذیه می شد .

آغاز بیداری از دل زندگی روزمره در سال های پیش از مشروطیت، مردم افغانستان با ساختارهای سخت گیرانه استبدادی، مالیات های سنگین، بی عدالتی های محلی، و نبود هرگونه مشارکت در تصمیم گیری های سیاسی روبهرو بودند .

اما همین فشارها، بذر پرسشگری را در ذهن مردم کاشت . در بازارها، در مساجد، در محافل ادبی و حلقه های کوچک روشنفکری، زمزمه هایی شکل گرفت: «چرا قانون نیست؟ چرا عدالت نیست؟

چرا مردم در سرنوشت خود سهم ندارند؟» این پرسش ها نخست در رفتارهای کوچک روزمره ظاهر شد: امتناع از اطاعت کورکورانه، اعتراض به ظلم مأموران محلی، و تلاش برای ایجاد نوعی نظم اجتماعی مبتنی بر انصاف . همین رفتارهای کوچک، به تدریج به یک وجدان جمعی تبدیل شد، وجدانی که می گفت :

«ملت باید صاحب اختیار باشد.» پیوند مردم با روشنفکران و سالاران مشروطه جنبش مشروطیت زمانی قدرت گرفت که این بیداری مردمی با اندیشه های نوگرایانه روشنفکران، نخبه گان ، و سالاران آزادی خواه پیوند خورد .

شخصیت هایی چون محمود طرزی، ملک الشعراء قاری عبدالله، مولوی محمد سرور واصف، بسمل ، شیون ، عبدالهادی داوی، و ده ها چهره دیگر، زبان مردم شدند و رنج های روزمره را به زبان سیاسی ترجمه کردند . آنان مفاهیمی چون «قانون»، «شورا»، «حقوق ملت»، «آزادی بیان»، و «مسئولیت دولت» را وارد فرهنگ سیاسی افغانستان کردند .

این مفاهیم نه از بیرون تحمیل شد و نه از بالا صادر ، بلکه از دل نیازهای واقعی جامعه برخاست و به همین دلیل ریشه گرفت .

مبارزه غازیان و نقش مردم در استقلال مشروطیت تنها یک جنبش فکری نبود، یک مبارزه عملی نیز بود . غازیان افغان، از جنوب تا شمال، از هرات تا لغمان، در برابر استعمار و استبداد ایستادند . آنان با خون خود این پیام را نوشتند که «آزادی، حق ملت است، نه بخشش سلطان.»

این غازیان بودند که وطن را تسلیم نسل های بعدی کردند، نسلی که باید قدر این میراث را بداند و آن را ادامه دهد . مبارزه آنان نشان داد که استقلال سیاسی بدون استقلال فکری و اجتماعی ناقص است .

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنی دلیکنیزی بنی پازوالی د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکې په خیر و لولی

نهضت پیشرونده امانی :

اوج بیداری

با به قدرت رسیدن غازی امان‌الله خان، بیداری مشروطه خواهان وارد مرحله دولت سازی شد. نهضت امانی، ادامه منطقی مشروطیت بود، تلاشی برای تبدیل آرمان ها به ساختارهای پایدار .

در این دوره:

قانون اساسی تدوین شد

نظام آموزشی نوین پایه گذاری شد

آزادی مطبوعات گسترش یافت

نقش زنان در جامعه برجسته شد

روابط خارجی بر اساس استقلال و عزت ملی تنظیم گردید.

امان الله خان و یاران دانشمند اش می خواستند افغانستان را از یک جامعه بسته قبیله ای به یک ملت قانون مند، آگاه، و پیشرو تبدیل کنند .

هرچند مقاومت نیروهای سنتی و دخالت های خارجی مانع تداوم این مسیر شد، اما نهضت امانی همچنان یکی از درخشان ترین فصل های تاریخ ماست.

جامعه‌شناسی بیداری

بیداری مشروطیت یک تحول طبقاتی و فرهنگی نیز بود .

برای نخستین بار:

مردم عادی خود را «ملت» احساس کردند، نه «رعیت»

مفهوم «حق» جای «اطاعت» را گرفت

قدرت از یک امر مقدس و مطلق، به یک مسئولیت قابل نقد تبدیل شد

جامعه از حالت ایستایی به سوی پویایی حرکت کرد.

این تغییرات، ساختار ذهنی مردم را دگرگون ساخت و زمینه شکل گیری هویت ملی مدرن را فراهم کرد.

بیداری مردم افغانستان در دوره مشروطیت، داستان برخاستن یک ملت از دل رنج هاست، داستان تبدیل درد به آگاهی، آگاهی به مبارزه، و مبارزه به قانون .

این بیداری هنوز ناتمام است و نسل امروز وظیفه دارد آن را ادامه دهد.

آرشیف: مطالب نشر شده ن. جلیل زاد

د پانو شمېره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرولو مخکي په څیر و لولئ